

Aurelia Kozub

Nadanie rygoru natychmiastowej wykonalności na wniosek

W artykule opisano instytucję nadania rygoru natychmiastowej wykonalności na wniosek, która uregulowana jest w ustawie z 23.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego. Przedstawiono zagadnienia pojawiające się w praktyce podczas sporządzania wniosku o nadanie rygoru natychmiastowej wykonalności. Zarysowano problematykę terminu do złożenia wniosku, przesłanek uzasadniających nadanie rygoru natychmiastowej wykonalności oraz warstwę dowodową wniosku. Zaprezentowano także różnice poglądów, jakie pojawiają się podczas analizy rygoru natychmiastowej wykonalności.

1. Wstęp

Instytucja rygoru natychmiastowej wykonalności cywilnego orzeczenia sądowego ma kluczowe znaczenie dla skuteczności egzekucji roszczenia. Możliwość zaspokojenia wierzyciela uzależniona jest przede wszystkim od stanu majątku dłużnika. Na sytuację majątkową dłużnika ma wpływ wiele czynników, niewątpliwie jednak jest ona zmienna w czasie. Niejednokrotnie odsunięcie chwili wszczęcia egzekucji skutkować może jedynie częściowym zaspokojeniem roszczenia bądź też bezskutecznością egzekucji. Przyczyną opisanej sytuacji mogą być działania podejmowane przez dłużnika¹. Konstrukcją pozwalającą na prowadzenie egzekucji jeszcze przed uprawomocnieniem się orzeczenia jest rygor natychmiastowej wykonalności uregulowany w ustawie z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego². Rygor natychmiastowej wykonalności nadawany jest w szczególności celem ochrony, a w dalszej perspektywie, zaspokojenia interesów majątkowych powoda.

2. Ogólna charakterystyka rygoru natychmiastowej wykonalności

Zasadą jest wykonalność orzeczeń prawomocnych (art. 365 § 1 k.p.c.). Wykonalność oznacza możliwość przymusowego dochodzenia zaspokojenia w trybie przewidzianym

¹ H. Mądrzak, *Natychmiastowa wykonalność wyroków w procesie cywilnym PRL*, Wrocław 1965, s. 18.

² Ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, Dz.U. z 2016 r., poz. 1822 ze zm, dalej: k.p.c.

przepisami postępowania egzekucyjnego³. Orzeczeniami wykonalnymi są w szczególności wyroki zasądające świadczenie, nakazy zapłaty a także postanowienia orzekające o obowiązku ponoszenia kosztów sądowych⁴.

Rygor natychmiastowej wykonalności (art. 333 k.p.c.) jest natomiast instytucją, która umożliwia przymusowe egzekwowanie nieprawomocnych jeszcze wyroków⁵. Może być nadany wyrokowi nadającym się do wykonania w drodze egzekucji, w szczególności wyrokowi zasądzającym świadczenie⁶. Odnotować należy, że zgodnie z art. 777 § 1 pkt. 1 k.p.c. wyrok opatrzony rygiem natychmiastowej wykonalności jest tytułem egzekucyjnym⁷. Na podstawie art. 781 § 1 i § 1¹ k.p.c. możliwe jest nadanie mu klauzuli wykonalności. Po nadaniu wyrokowi opatrzonemu rygiem natychmiastowej wykonalności klauzuli wykonalności będzie on tytułem wykonawczym uprawniającym do wszczęcia postępowania egzekucyjnego (art. 776 k.p.c.)⁸. W art. 333 k.p.c. przewidziano trzy przypadki nadania rygoru natychmiastowej wykonalności: obligatoryjne nadanie rygoru z urzędu (art. 333 § 1 k.p.c.), fakultatywne nadanie rygoru z urzędu (art. 333 § 2 k.p.c.) oraz fakultatywne nadanie rygoru na wniosek (art. 333 § 3 k.p.c.).

W dalszej części artykułu zostanie przedstawiona problematyka nadania rygoru natychmiastowej wykonalności na wniosek (art. 333 § 3 k.p.c.). Dla uzyskania postanowienia o nadaniu rygoru natychmiastowej wykonalności na podstawie art. 333 § 3 k.p.c. konieczne jest złożenie stosownego żądania. Wniosek o nadanie rygoru natychmiastowej wykonalności kierowany jest do sądu rozpatrującego sprawę. Uprawnionym do wystąpienia z wnioskiem o nadanie rygoru natychmiastowej wykonalności jest: powód, współuczestnik postępowania, interwenient uboczny działający po stronie powoda (art. 79 k.p.c.), prokurator (art. 7 k.p.c.), organizacja pozarządowa (art. 8 k.p.c.), powiatowy (miejski) rzecznik konsumentów (art. 63³ k.p.c.). Na podstawie przepisów szczególnych dopuszczalne jest wystąpienie z wnioskiem także przez podmioty uprawnione do wytaczania powództw czy też do przystąpienia do toczącego się postępowania, w szczególności

³ P. Telenga, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz do art. 1-729.*, red. A. Jakubecki, Warszawa 2017, LEX, art. 333, t. 1.

⁴ Z. Resich, W. Siedlecki, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I.*, Warszawa 1975, s. 522.

⁵ M. Jędrzejewska, J. Gudowski, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Tom 2. Postępowanie rozpoznawcze.*, red. T. Ereciński, Warszawa 2016, LEX, art. 333, t. 2; A. Góra – Błaszczkowska, *Orzeczenia w procesie cywilnym. Komentarz do art. 316–366 KPC.*, Warszawa 2014, s. 104.

⁶ A. Stangret – Smoczyńska, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Postępowanie zabezpieczające i egzekucyjne. Komentarz*, red. J. Gołaczyński, Warszawa 2012, LEX, art. 777, t. 1-2.

⁷ P. Telenga, [w:] *Kodeks...*, red. A. Jakubecki, LEX, art. 333, t. 1

⁸ A. Góra – Błaszczkowska, *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz. Art. 1-729.*, Warszawa 2015, Legalis, art. 333, nb. 11.

przez Rzecznika Praw Obywatelskich⁹ (art. 14 pkt. 4 u.r.p.o.)¹⁰ czy Przewodniczącego Komisji Nadzoru Finansowego (art. 6 ust. 1 u.n.r.f.)¹¹.

3. Termin złożenia wniosku

Wniosek o nadanie rygoru natychmiastowej wykonalności może być zawarty w pozwie (art. 187 § 2 k.p.c.), w dalszych pismach w sprawie, a także złożony ustnie na rozprawie¹².

W odniesieniu do terminu końcowego do złożenia wniosku o nadanie rygoru natychmiastowej wykonalności zarysowała się różnica poglądów. Wedle pierwszego z prezentowanych w doktrynie stanowisk, złożenie wniosku o nadanie rygoru natychmiastowej wykonalności możliwe jest aż do uprawomocnienia się orzeczenia. Argumentem przedstawianym na poparcie tego poglądu jest to, że art. 333 § 3 k.p.c. nie przewiduje terminu końcowego do złożenia wniosku o nadanie wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności¹³. W świetle odmiennego poglądu, wniosek można złożyć najpóźniej przed zamknięciem rozprawy w pierwszej instancji, skoro rozstrzygnięcie wniosku winno być umieszczone w sentencji wyroku¹⁴.

Za trafny uznać należy pierwszy z przedstawionych poglądów. Terminy do podjęcia czynności procesowych wynikają *expressis verbis* z poszczególnych przepisów. W art. 333 § 3 k.p.c. nie określono terminu do złożenia wniosku o nadanie rygoru natychmiastowej wykonalności. W konsekwencji przyjęcie, że jego złożenie jest możliwe wyłącznie do zamknięcia rozprawy nie ma uzasadnienia normatywnego, a nadto niewątpliwie ogranicza zastosowanie instytucji rygoru natychmiastowej wykonalności na wniosek. Ponadto na podstawie art. 777 § 1 pkt 1 k.p.c. wyrok po uprawomocnieniu się jest tytułem egzekucyjnym. Możliwe jest zatem złożenie wniosku o nadanie mu klauzuli wykonalności (art. 776 k.p.c.). W rezultacie dopiero po uprawomocnieniu się wyroku nieuzasadnione będzie sięganie do instytucji rygoru natychmiastowej wykonalności. Wniosek o nadanie rygoru

⁹ A. Jakubecki, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz. Tom I. Artykuły 1-366.*, red. H. Dolecki, T. Wiśniewski, Warszawa 2013, LEX, art. 333, t. 6.

¹⁰ Ustawa z 15.07.1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich, Dz. U. z 2017 r., poz. 958 ze zm., dalej: u.r.p.o.

¹¹ Ustawa z 21.07.2006 r. o nadzorze nad rynkiem finansowym, Dz. U. z 2017 r., poz. 196 ze zm., dalej: u.n.r.f.

¹² P. Telenga, [w:] *Kodeks...*, red. A. Jakubecki, LEX, art. 333, t.6.

¹³ A. Marciniak, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Tom I. Komentarz do art. 1 – 366.*, red. A. Marciniak, K. Piasecki, Warszawa 2016, Legalis, art. 333, nb. 20.

¹⁴ Z. Resich, W. Siedlecki, *Kodeks...*, s. 524.

natychmiastowej wykonalności po uprawomocnieniu się orzeczenia, jako bezprzedmiotowy, podlegał będzie oddaleniu.

Kolejnym argumentem przemawiającym za dopuszczalnością złożenia wniosku o nadanie rygoru natychmiastowej wykonalności do chwili uprawomocnienia się wyroku jest uzasadnienie oparte o wykładnię celowościową. Celem art. 333 § 3 k.p.c. jest umożliwienie powodowi egzekwowania zasądzonego świadczenia, na wypadek gdyby opóźnienie uniemożliwiało lub znacznie utrudniało wykonanie wyroku albo narażało powoda na szkodę.

Niejednokrotnie w dacie wydania wyroku w pierwszej instancji nie jest możliwe określenie chwili jego uprawomocnienia. Pozwany uprawniony jest do złożenia wniosku o sporządzenie i doręczenie uzasadnienia wyroku oraz do zaskarżenia wyroku. Kodeks postępowania cywilnego pozwala jednak pozwanemu na podjęcie innych czynności procesowych, które nie zmierzają do zaskarżenia wyroku, lecz mogą skutecznie odsunąć w czasie chwilę jego uprawomocnienia się. Celem zobrazowania problemu warto przedstawić przykładowy schemat działania pozwanego. Pozwany wnosi apelację wraz z wnioskiem o zwolnienie od kosztów sądowych (art. 102 u.k.s.c.)¹⁵ oraz z o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego (art. 117 k.p.c.). Złożone wnioski mogą być oczywiście bezzasadne, lecz do czasu ich rozpoznania nie jest dopuszczalne nadanie dalszego biegu apelacji (art. 370 k.p.c.). Co oczywiste, postanowienie oddalające wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych i wniosek o ustanowienie adwokata lub radcy prawnego są zaskarżalne zażaleniem (art. 394 § 1 pkt 2 k.p.c.). Pozwany podejmując opisane czynności zyskuje czas, kluczowy dla skuteczności egzekucji.

Odnosząc się do uzasadnienia drugiego z poglądów, nie jest trafny pogląd, jakoby rozstrzygnięcie wniosku o nadanie rygoru musiało być umieszczone w sentencji wyroku. Regulacja art. 333 § 3 k.p.c. nie wskazuje konieczności nadania rygoru natychmiastowej wykonalności przy jego wydaniu. Zważyć należy, że każdy z paragrafów art. 333 k.p.c. określa odrębny przypadek nadania rygoru natychmiastowej wykonalności. W art. 333 § 1 k.p.c. oraz art. 333 § 2 k.p.c. przewidziano możliwość nadania wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności wyłącznie przy jego wydaniu. Natomiast w art. 333 § 3 k.p.c. przesłanka „przy jego wydaniu” została pominięta, co wydaje się świadomym wyborem ustawodawcy. W konsekwencji uznać należy,

¹⁵ Ustawa z 28.07.2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, Dz. U. z 2016 r., poz. 623 ze zm., dalej: u.k.s.c.

że złożenie wniosku, o którym stanowi art. 333 § 3 k.p.c., nie jest ograniczone terminem w przeciwieństwie do art. 333 § 1 k.p.c. oraz art. 333 § 2 k.p.c.

Przyjmując jednak hipotetycznie, że pominięcie w art. 333 § 3 k.p.c. przesłanki „przy jego wydaniu” nie jest zamierzonym działaniem ustawodawcy, uznać należy, że wystąpiła w tym przepisie luka. W konsekwencji rozważyć należy zastosowanie rozumowań prawniczych. Wykluczyć należy jednak wykładnię *per analogiam*. Zarówno art. 333 § 1 k.p.c., jak i art. 333 § 2 k.p.c. stanowią o nadaniu rygoru natychmiastowej wykonalności z urzędu. Artykuł 333 § 3 k.p.c. reguluje natomiast zagadnienie nadania rygoru natychmiastowej wykonalności na wniosek. Jest to sytuacja całkiem odmienna od nadania rygoru natychmiastowej wykonalności z urzędu. Stosując rozumowanie *a contrario* z art. 333 § 1 k.p.c. oraz z art. 333 § 2 k.p.c. możliwe jest sformułowanie twierdzenia, że na podstawie art. 333 § 3 k.p.c. sąd może nadać wyrokowi rygor natychmiastowej wykonalności, lecz nie jest konieczne by nastąpiło to przy jego wydaniu.

4. Uzasadnienie wniosku o nadanie rygoru natychmiastowej wykonalności

Regulacja art. 333 § 3 k.p.c. wskazuje konieczne elementy wniosku o nadanie rygoru natychmiastowej wykonalności. Zgodnie z art. 333 § 3 k.p.c. sąd może na wniosek nadać rygor natychmiastowej wykonalności wyrokowi nadającemu się do wykonania w drodze egzekucji, gdyby opóźnienie uniemożliwiało lub znacznie utrudniało wykonanie wyroku albo narażało powoda na szkodę. Pozornie opisane przesłanki nie budzą wątpliwości. Zastrzeżenia pojawiają się jednak podczas sporządzania uzasadnienia.

4.1. Przesłanki nadania rygoru natychmiastowej wykonalności na wniosek – uwagi ogólne

Artykuł 333 § 3 k.p.c. określa dwie przesłanki uzasadniające wniosek o nadanie rygoru natychmiastowej wykonalności, a to uniemożliwienie lub znaczne utrudnienie wykonania wyroku wskutek opóźnienia oraz narażenie powoda na szkodę. Każda z nich stanowi odrębną podstawę nadania rygoru natychmiastowej wykonalności¹⁶. Nie należy oczywiście wykluczać możliwości jednoczesnego przytoczenia obu podstaw

¹⁶ A. Zieliński, [w:] *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz.*, red. A. Zieliński, Warszawa 2016, Legalis, art. 333, nb. 14.

w jednym wniosku. Przesłanka uniemożliwienia lub znacznego utrudnienia wykonania wyroku wskutek opóźnienia jest powiązana z okolicznością narażenia na szkodę.

Analizując podstawy nadania rygoru natychmiastowej wykonalności określone w art. 333 § 3 k.p.c., rozważyć należy, czy regulacja ta odnosi się do subiektywnej obawy powoda o wykonanie wyroku, czy też do obiektywnego stanu rzeczy. Wskazuje się, że ocena, czy spełnione są przesłanki z art. 333 § 3 k.p.c. dokonywana jest na podstawie zasad doświadczenia życiowego, w oparciu o obiektywny stan rzeczy¹⁷. Przedstawione stanowisko nie jest kwestionowane w literaturze. Opisana koncepcja jest trafna, ponieważ znajduje uzasadnienie w brzmieniu przepisu, a nadto pozwala wyważyć interesy powoda i pozwanego.

4.2. Warstwa dowodowa wniosku

Przedstawienia wymaga aspekt dowodowy wniosku o nadanie rygoru natychmiastowej wykonalności. W szczególności rozważyć należy, czy okoliczności określone w art. 333 § 3 k.p.c. winny zostać udowodnione, uprawdopodobnione, czy też jedynie stwierdzone. W tej kwestii zarysowała się różnica poglądów. Wedle jednego ze stanowisk, konieczne jest udowodnienie przesłanek nadania rygoru natychmiastowej wykonalności¹⁸. Stanowisko odmienne zakłada natomiast, że należy te przesłanki co najmniej uprawdopodobnić, ponieważ niewystarczające jest jedynie przedstawienie przez powoda przesłanek uzasadniających wniosek¹⁹.

Pierwsze z zaprezentowanych stanowisk nie zostało w dostateczny sposób uzasadnione. Odnotować należy, że przesłanki uniemożliwienia lub znacznego utrudnienia wykonania wyroku albo narażenia powoda na szkodę wskutek opóźnienia wykonania wyroku odnoszą się do okoliczności, które w chwili składania wniosku jeszcze nie nastąpiły. Na podstawie art. 227 k.p.c., przedmiotem dowodu są fakty mające dla rozstrzygnięcia sprawy istotne znaczenie. Faktem jest natomiast zjawisko bądź zdarzenie, które oznaczyć można w czasie i przestrzeni, przeszłe lub współczesne²⁰. Jako że przesłanki określone w art. 333 § 3 k.p.c. dotyczą okoliczności, które dopiero nastąpią, to nie jest możliwe udowodnienie tych faktów. W konsekwencji nie ma uzasadnienia wymaganie udowodnienia przesłanek opisanych w art. 333 § 3 k.p.c.

¹⁷ H. Mądrzak, *Natychmiastowa...*, s. 56.

¹⁸ Ibidem, s. 39.

¹⁹ E. Marszałkowska – Krześ, *Kodeks postępowania cywilnego. Komentarz.*, Warszawa 2016, Legalis, art. 333, nb. 13.

²⁰ T. Demendecki, [w:] *Kodeks...*, red. A. Jakubecki, LEX, art. 227, t. 2.

W odniesieniu do drugiego z poglądów, trafnie przyjęto, że niewystarczające jest ograniczenie się do samych twierdzeń. Niemniej jednak wymaganie uprawdopodobnienia przesłanek z art. 333 § 3 k.p.c. budzi wątpliwości, ponieważ zgodnie z art. 243 k.p.c. zachowanie szczegółowych przepisów o postępowaniu dowodowym nie jest konieczne ilekroć ustawa przewiduje uprawdopodobnienie zamiast dowodu. W art. 333 § 3 k.p.c. nie wskazano wymagania uprawdopodobnienia przesłanek tam określonych. Zaznacza się, że uprawdopodobnienie nie daje pewności co do określonego twierdzenia, ale sprawia, że dane twierdzenie jest prawdopodobne²¹. W konsekwencji uznać należy, że możliwe jest uprawdopodobnienie zdarzeń przyszłych. Pominięcie w art. 333 § 3 k.p.c. wymagania uprawdopodobnienia przesłanek tam określonych uznać należy za lukę. Rozważyć należy zatem zastosowanie rozumowań prawniczych, a w szczególności rozumowania *per analogiam*. Wskazuje się, że instytucja rygoru natychmiastowej wykonalności pełni podobną funkcję jak zabezpieczenie powództwa²². Zgodnie z art. 730¹ § 1 k.p.c. udzielenia zabezpieczenia może żądać każda strona lub uczestnik postępowania jeżeli uprawdopodobni roszczenie oraz interes prawny. Na podstawie art. 730¹ § 2 k.p.c., interes prawny w udzieleniu zabezpieczenia istnieje wtedy, gdy brak zabezpieczenia uniemożliwi lub poważnie utrudni wykonanie zapadłego w sprawie orzeczenia lub w inny sposób uniemożliwi lub poważnie utrudni osiągnięcie celu postępowania w sprawie. W art. 730¹ § 2 k.p.c., podobnie jak w art. 333 § 3 k.p.c., wskazano przesłanki uniemożliwienia lub utrudnienia wykonania wyroku. Regulacja art. 730¹ § 1 k.p.c. przewiduje jednak wymaganie uprawdopodobnienia, w szczególności interesu prawnego, który istnieje wtedy, gdy brak zabezpieczenia uniemożliwi lub poważnie utrudni wykonanie zapadłego w sprawie orzeczenia. W konsekwencji, *per analogiam* do art. 730¹ k.p.c., przyjąć należy, że przesłanki określone w art. 333 § 3 k.p.c. winny zostać uprawdopodobnione we wniosku o nadanie rygoru natychmiastowej wykonalności.

4.3. Uniemożliwienie lub znaczne utrudnienie wykonania wyroku wskutek opóźnienia

Okolicznością uzasadniającą twierdzenie, że opóźnienie utrudniałoby wykonanie wyroku, jest między innymi podejmowanie przez pozwanego działań zmierzających do likwidacji posiadanego majątku bądź też do jego ograniczenia, jeżeli działania te nie mają

²¹ T. Demendecki, [w:] *Kodeks...*, red. A. Jakubecki, LEX, art. 243, t. 1.

²² Z. Resich, W. Siedlecki, *Kodeks...*, s. 524.

uzasadnienia w zwykłych potrzebach pozwanego. Działania podejmowane przez pozwanego powodować mogą konieczność wytoczenia powództwa o uznanie określonej czynności pozwanego za bezskuteczną celem zaspokojenia roszczenia. Wskazuje się, że konieczność sięgania do konstrukcji skargi pauliańskiej (art. 527 k.c.)²³ stanowi znaczne utrudnienie wykonania wyroku²⁴.

Wśród przykładów opisanej przesłanki wymienić można także ryzyko zniszczenia rzeczy²⁵, wyjazd pozwanego na stałe za granicę do kraju, z którym Polska nie zawarła umowy o pomocy prawnej w sprawach cywilnych²⁶, postawienie pozwanej spółki w stan likwidacji²⁷ oraz zła sytuacja finansowa pozwanego²⁸.

Okoliczności uzasadniające twierdzenie o znacznym utrudnieniu wykonania wyroku wystąpią także w razie podejmowania przez pozwanego czynności procesowych zmierzających wyłącznie do odsunięcia w czasie daty uprawomocnienia się wyroku. Przykładowy schemat czynności pozwanego, które mają na celu odsunięcie w czasie daty uprawomocnienia się wyroku został przedstawiony wyżej. Zdarza się także, że pozwany w procesie nie przedstawia żadnych formalnych ani merytorycznych zarzutów, które skutkowałyby odrzuceniem pozwu albo oddaleniem powództwa, lecz jedynie pozornie kwestionuje żądanie pozwu. Składa liczne wnioski oraz środki zaskarżenia, których rozpatrzenie wymaga czasu. Podejmując opisane działania pozwany zyskuje czas, w którym może rozdysponować posiadany majątek. Analiza podejmowanych przez pozwanego czynności procesowych w opisanej sytuacji pozwala w konkretnym przypadku na stwierdzenie, że opóźnienie może uniemożliwić bądź znacznie utrudnić wykonanie wyroku.

4.4. Narażenie powoda na szkodę wskutek opóźnienia wykonania wyroku

Wskazuje się, że przesłanka narażenia na szkodę wskutek opóźnienia wykonania wyroku winna zostać przedstawiona we wniosku wraz z określeniem niekorzystnych skutków zwłoki. Szkada powoda nie musi być jednak szkodą niepowetowaną²⁹. Przyjmuje się jednak, że narażenie na szkodę, o którym stanowi art. 333 § 3 k.p.c., nie może polegać jedynie

²³ Ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny, Dz.U. z 2017 r., poz.459 ze zm., dalej: k.c.

²⁴ H. Mądrzak, *Natychmiastowa...*, s. 57.

²⁵ M. Jędrzejewska, J. Gudowski, [w:] *Kodeks...*, red. T. Ereciński, LEX, art. 333, t. 10.

²⁶ A. Zieliński, [w:] *Kodeks...*, red. A. Zieliński, Legalis, art. 333, nb. 15

²⁷ Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 22.05.1991 r., ACz 65/91, LEX nr 1680395.

²⁸ Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z 28.02.2013 r., LEX nr 1283760.

²⁹ Z. Resich, W. Siedlecki, *Kodeks...*, s. 524.

na zwłocę w uzyskaniu świadczenia, lecz powinno wykraczać poza zwykłe niekorzystne skutki takiej zwłoki³⁰.

4.5. Przeszkody nadania rygoru natychmiastowej wykonalności

W art. 333 § 3 k.p.c. opisane zostały przesłanki pozytywne nadania rygoru natychmiastowej wykonalności. Przesłanka negatywna została natomiast wskazana w art. 335 § 1 k.p.c., zgodnie z którym natychmiastowa wykonalność nie będzie orzeczona nawet za zabezpieczeniem, jeżeli wskutek wykonania wyroku mogłaby wyniknąć dla pozwanego niepowetowana szkoda. Wskazuje się, że niepowetowaną szkodą jest uszczerbek majątkowy, którego nie można w granicach istniejących możliwości naprawić³¹. Nie jest możliwe wykazanie, czy też uprawdopodobnienie opisanej przesłanki, ponieważ dotyczy ona stanu, który nastąpi w przyszłości. Wskazuje się jednak, że na pozwanym spoczywa ciężar wykazania niebezpieczeństwa wystąpienia po jego stronie niepowetowanej szkody³². Nie jest zatem wystarczające jedynie uprawdopodobnienie opisanego niebezpieczeństwa³³.

Nadto, zgodnie z art. 335 § 2 k.p.c. natychmiastowa wykonalność nie będzie orzeczona nawet za zabezpieczeniem w sprawach przeciwko Skarbowi Państwa.

5. Rozstrzygnięcie wniosku w przedmiocie nadania rygoru natychmiastowej wykonalności

Rygor natychmiastowej wykonalności nadawany jest postanowieniem³⁴. Zaznacza się, że postanowienie o nadaniu rygoru natychmiastowej wykonalności powinno zostać ujęte w sentencji wyroku³⁵. Przedstawione stanowisko oparte jest o art. 333 § 1 i § 2 k.p.c., zgodnie z którymi sąd nadaje albo może nadać rygor natychmiastowej wykonalności wyrokowi przy jego wydaniu³⁶. Jest ono trafne w odniesieniu do wniosku o nadanie rygoru natychmiastowej wykonalności, który został złożony w pozwie bądź w toku postępowania do chwili zamknięcia rozprawy w pierwszej instancji.

³⁰ Postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z 22.05.1991 r., I ACz 65/91, LEX nr 1680395.

³¹ H. Mądrzak, *Natychmiastowa...*, s. 69.

³² Ibidem, s. 66-67.

³³ Ibidem, s. 66.

³⁴ A. Marciniak, [w:] *Kodeks...*, red. A. Marciniak, K. Piasecki, Legalis, art. 333, nb. 8.

³⁵ M. Jędrzejewska, J. Gudowski, [w:] *Kodeks...*, red. T. Ereciński, LEX, art. 333, t. 12.

³⁶ A. Marciniak, [w:] *Kodeks...*, red. A. Marciniak, K. Piasecki, Legalis, art. 333, nb. 8.

W sytuacji, gdy sąd nie rozstrzygnął wniosku złożonego do zamknięcia rozprawy, na podstawie art. 351 § 1 k.p.c. dopuszczalne jest złożenie wniosku o uzupełnienie wyroku³⁷. Opisany wniosek może zostać rozpoznany na posiedzeniu niejawnym (art. 351 § 2 k.p.c.). W przedstawionym przypadku rozstrzygnięcie wniosku o uzupełnienie wyroku zapada w formie postanowienia (art. 351 § 3 k.p.c.), które na podstawie art. 357 § 2 k.p.c. w zw. z art. 351 § 2 k.p.c. sąd doręcza obu stronom, jeżeli zostało wydane na posiedzeniu niejawnym.

W artykule przyjęto, że dopuszczalne jest złożenie wniosku o nadanie rygoru natychmiastowej wykonalności także po wydaniu wyroku, lecz przed jego uprawomocnieniem się. W opisanej sytuacji, rozstrzygnięcie wniosku winno zapaść w formie postanowienia.

Wśród przepisów regulujących rygor natychmiastowej wykonalności brak jest przepisów szczególnych regulujących postępowanie z wnioskiem o nadanie wyrokowi rygoru natychmiastowej wykonalności złożonym już po wydaniu wyroku. Zasadą jest rozpoznanie sprawy w procesie, chyba że ustawa stanowi inaczej. Zważywszy na umiejscowienie przepisów dotyczących nadania rygoru natychmiastowej wykonalności przyjąć należy, że do postępowania z wnioskiem należy zastosować przepisy o procesie. Wniosek o nadanie rygoru natychmiastowej wykonalności winien zostać rozpoznany na posiedzeniu jawnym (art. 9 § 1 k.p.c.) przez sąd tej instancji, w której toczy się postępowanie. Odnotować należy, że zasadą są posiedzenia jawne, posiedzenia niejawne natomiast są wyjątkiem, który musi wynikać z ustawy. Regulacja rygoru natychmiastowej wykonalności nie przewiduje możliwości rozstrzygnięcia wniosku o nadanie rygoru natychmiastowej wykonalności na posiedzeniu niejawnym. Nie ma także dostatecznych podstaw do zastosowania dla rozpoznania wniosku w przedmiocie nadania rygoru natychmiastowej wykonalności art. 351 § 2 k.p.c., ponieważ przytoczony przepis reguluje wyłącznie wniosek o uzupełnienie wyroku.

W art. 335 § 1 k.p.c. określono przeszkody nadania rygoru natychmiastowej wykonalności. W konsekwencji uznać należy, że przed wydaniem rozstrzygnięcia w przedmiocie nadania rygoru natychmiastowej wykonalności niezbędne jest skierowanie do pozwanego odpisu wniosku, celem umożliwienia mu złożenia odpowiedzi na wniosek. Po rozważeniu stanowisk przedstawionych przez strony, sąd wydaje postanowienie.

³⁷ M. Jędrzejewska, J. Gudowski, [w:] *Kodeks...*, red. T. Ereciński, LEX, art. 336, t. 2.

Na postanowienie w przedmiocie nadania rygoru natychmiastowej wykonalności przysługuje zażalenie, zatem postanowienie, którym nadano rygor natychmiastowej wykonalności, winno zostać doręczone na żądanie strony zgłoszone w terminie tygodniowym od dnia ogłoszenia postanowienia (art. 357 § 1 k.p.c.). Postanowienie, zgodnie z art. 357 § 1 zd. 2 k.p.c., należy doręczyć tylko tej stronie, która zażądała sporządzenia uzasadnienia i doręczenia postanowienia wraz z uzasadnieniem.

Zgodnie z art. 336 k.p.c. rygor natychmiastowej wykonalności obowiązuje od chwili ogłoszenia wyroku lub postanowienia, w którym go nadano, a gdy ogłoszenia nie było, od chwili podpisania sentencji orzeczenia. W konsekwencji, niezależnie od zaskarżenia przez pozwanego postanowienia w przedmiocie nadania rygoru natychmiastowej wykonalności, dopuszczalne jest złożenie wniosku o nadanie wyrokowi opatrzonemu rygorem natychmiastowej wykonalności klauzuli wykonalności (art. 781 § 1 i § 1¹ k.p.c.).

6. Zaskarżalność postanowienia w przedmiocie rygoru natychmiastowej wykonalności

Zgodnie z art. 394 § 1 pkt. 4 k.p.c. zażalenie przysługuje na postanowienia sądu I instancji, których przedmiotem jest rygor natychmiastowej wykonalności. Zaskarżalne są zarówno postanowienie, którym nadano rygor natychmiastowej wykonalności, postanowienie oddalające wniosek o nadanie rygoru natychmiastowej wykonalności, postanowienie zawieszające rygor natychmiastowej wykonalności, postanowienie oddalające wniosek o zawieszenie rygoru natychmiastowej wykonalności, postanowienie uzależniające nadanie lub zawieszenie rygoru od złożenia zabezpieczenia, jak również postanowienie wstrzymujące wykonanie postanowienia o nadaniu rygoru natychmiastowej wykonalności³⁸.

7. Podsumowanie

Analiza instytucji rygoru natychmiastowej wykonalności na wniosek pokazuje praktyczne problemy jej zastosowania. Istotne znaczenie ma w szczególności termin do złożenia wniosku i przesłanki uzasadniające wniosek. W chwili wydania wyroku w pierwszej instancji nie jest możliwe ustalenie jak zmieni się sytuacja majątkowa pozwanego, a także chwili, w której wyrok stanie się prawomocny. Obecny kształt art. 333 § 3 k.p.c. pozwala na stwierdzenie, że dopuszczalne jest złożenie wniosku o nadanie rygoru natychmiastowej wykonalności aż do chwili uprawomocnienia się wyroku.

³⁸ K. Piasecki, [w:] *Kodeks...*, red. A. Marciniak, K. Piasecki, Legalis, art. 333, nb. 9.

W odniesieniu do przesłanek nadania rygoru natychmiastowej wykonalności niezbędne jest natomiast uprawdopodobnienie okoliczności, prowadzących do wniosku, że opóźnienie uniemożliwi bądź znacznie utrudni wykonanie wyroku albo narazi powoda na szkodę. Problematiczna jest kwestia postępowania z wnioskiem o nadanie rygoru natychmiastowej wykonalności. Zaznaczyć należy, że brak szczegółowej regulacji wprowadzającej dopuszczalność rozpoznania wniosku na posiedzeniu niejawnym w określonym terminie aktualnie uniemożliwia sprawne rozpoznanie wniosku o nadanie rygoru natychmiastowej wykonalności.

Summary

The article displays the immediate enforceability of judgment which is declared upon the request. It is regulated in the Polish Code of Civil Procedure. Various practical problems with the application for the immediate enforceability of judgement were analysed. The paper presents the issues of the term for submission the application, circumstances justifying the motion and the problem of the evidences. Moreover there were indicated the divergences in views, which appeared during the analysis of the immediate enforceability of judgement.

Aurelia Kozub

Absolwentka kierunku prawo Wydziału Prawa i Administracji Uniwersytetu Jagiellońskiego.